

Uz Zoreov osvrt "Imperij zdravog razuma"

Gregorić, Pavel

Source / Izvornik: **Prolegomena : Časopis za filozofiju, 2005, 4, 307 - 309**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:840229>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

Uz Zoreov osvrt 'Imperij zdravoga razuma'

U svom odgovoru na moj prikaz knjige koju je priredio i korecenzirao, Franci Zore je odabrao jedinu taktiku koju je mogao odabrati, a to je *ad hominem*. Osim niza omalovažavajućih oznaka koje mi je udijelio, Zore me točno identificirao kao osobu koja ima različit pogled na filozofiju od njegovog, pogled koji poštuje zdrav razum, argumentaciju i jasno izražavanje. Stoga je Zore najprije pokušao pokazati da zdravom razumu nema mjesta u filozofiji. Pritom je citirao velike filozofe od Kanta i Hegela do Marxa i Branka Bošnjaka, koji svi odreda pripadaju tradiciji koja uvelike dijeli Zoreov zazor od zdravoga razuma. Sad bih valjda ja trebao citirati velike filozofe od Lockeja i Humea do Wittgensteina i Quinea koji pokazuju u kakve stranputice vodi taj zazor. Međutim, ja to neću učiniti jer se slažem sa Zoreom da je "sadržajna polemika (...) među pristašama različitih pogleda na stvar filozofije osobito teška i rijetko plodna". Upravo zato u svojem prikazu nisam htio ulaziti u procjenu "filozofijskog" merituma Zoreova teksta ("apsolutni bitak jednoga jest bitak kao bitak/ništa" i sl.), pa sam se držao razumljivih i provjerljivih činjenica. Na toj ravni iznio sam niz kritika na Zoreov račun koje se mogu podijeliti u tri točke: (1) prepisivanje, (2) propusti, (3) recenziranje.

(1) Na moju kritiku da je više od polovice svojih bilješki prepisao ili pre-radio iz Armstrongova izdanja bez dužnog spomena izvora, što sam potkrijepio citatima iz tog izdanja, Zore je odgovorio da "tu naime vlada sveopće prepisivanje", te da činjenice koje spominje Armstrong u svojim bilješkama nije on izmislio. To valjda znači da je dopušteno prepisivati od autora koji iznose činjenice i tvrdnje koje nisu prvi ustanovili odnosno izmislili. Drugim riječima, slobodno je uzeti bilo koji rječnik ili enciklopediju, bilo koji *handbook* ili pregledni članak, i prepisivati iz njega do mile volje bez znakova navoda i spomena izvora, jer sve to ionako nisu izmislili autori tih tekstova. Iako je praksa prepisivanja u humanističkim znanostima na našim prostorima poprilično prisutna, to ne znači da je ona prihvatljiva i da na nju ne treba reagirati. Ne znam je li Željko Pavić ispustio iz vida taj aspekt Zoreovog znanstvenog rada kad poručuje da mi Zore "jedino može biti uzorom".

(2) U svojem prikazu iznio sam petnaestak propusta u prijevodu Plotinova teksta. Zore ne odgovara na te propuste jer kaže da se "u detalje hrvatskog prijevoda kao stranac ne želi upuštati". Međutim, četiri pasusa niže veli da se njegova recenzija odnosila na grčki izvornik i hrvatski prijevod Ive Bidjin. Ne vidim kako je Zore mogao korektno recenzirati hrvatski prijevod a da se ne upušta u detalje hrvatskog prijevoda. Hoću reći, ako se Zore nije htio upuštati u detalje hrvatskog prijevoda niti u svojstvu recenzenta hrvatskog prijevoda, onda taj posao naprosto nije mogao obaviti korektno. A ako se onomad ipak upustio u detalje hrvatskog prijevoda i svoj posao recen-

zenta obavio korektno, onda sada odbija preuzeti odgovornost za propuste koje je učinio kao recenzent hrvatskog prijevoda.

Usput bih izrazio svoje čuđenje nad odlukom Željka Pavića, urednika biblioteke *Phôs* u kojoj je knjiga objavljena, da kao recenzenta hrvatskog prijevoda angažira nekoga komu hrvatski nije materinji jezik. I to pored vrsnih poznavatelja antičke filozofije u Hrvatskoj koji pripadaju istoj filozofskoj tradiciji kao Pavić i Zore!

U svojem sam prikazu iznio i petnaestak propusta u bilješkama i pogovoru koje potpisuje Zore. Na desetak tih propusta Zore je odgovorio. Tri propusta je prihvatio: jedan (Adrast) je prihvatio bez pogovora, za drugi (Porfirijevo stablo) neuvjerljivo krivi "izgubljeni dio teksta u slovenskom originalu", a za treći (gr. *isagoge sive quinque voces*) okrivljuje tisak. Ostale propuste na koje odgovara Zore pokušava pobiti ili relativizirati, no ostavljam čitateljima da prosude koliko su ti pokušaji uvjerljivi. Propusti pak na koje ne odgovara nisu ništa manje ozbiljni. Na primjer, prigovorio sam mu da navodi opsežnu bibliografiju kojom se u svom pogovoru ili bilješkama ne služi.

(3) Kritizirao sam Zorea zbog toga što je recenzirao knjigu koju je sam priredio. Sasvim načelno smatram neprimjerenim da se ista osoba javlja kao recenzent knjige i autor njena sadržajnog dijela, upravo stoga što je teško otkloniti sumnje da je kao recenzent prosuđivala i preporučivala sadržaj koji je napisala. Zore i njegov urednik, Željko Pavić, unisono tvrde da je Zore recenzirao samo grčki tekst i hrvatski prijevod. U dobroj vjeri treba prihvatiti njihovu tvrdnju i ne sumnjati da je Zore ministarstvima preporučio sadržaj koji je sam napisao.

Međutim, Zoreu se onda može opravdano prigovoriti što je uopće prihvatio Pavićev poziv da recenzira nešto za što po vlastitom priznanju nije kompetentan, naime hrvatski prijevod (u grčkom tekstu se nema što puno recenzirati jer je on preuzet s CD-ROM-a *Thesaurus Linguae Graecae*). Nadalje, ako je Zore recenzirao samo grčki tekst i hrvatski prijevod, onda je valjda drugi recenzent, Nino Zubović – inače odličan klasični filolog i bibliotekar Odsjeka za klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu – recenzirao Zoreove bilješke i pogovor. To bi bila još jedna neobična urednička odluka Željka Pavića, jer se čini posve neprimjerenim tražiti od nekoga tko nije u filozofskoj struci da recenzira rad jednog (navodno uzoritog) izvanrednog profesora filozofije. Vjerojatnije je, međutim, da je i Nino Zubović bio zatražen da recenzira grčki tekst i hrvatski prijevod, a da Zoreove bilješke i pogovor nije recenzirao nitko. Kao što Pavić sam kaže, bilješke i pogovor su dodani nakon što je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta odobrilo financijsku potporu. Ne znam kako Ministarstvo gleda na to, ali znam da je Zoreovim bilješkama i pogovoru trebalo temeljito recenziranje.

Nekompetentna recenzija jednoga dijela knjige i nerecenziranje drugoga dijela knjige rezultirali su izdanjem punim propusta koji je financiran novcem hrvatskih poreznih obveznika. I dalje smatram da je taj novac mogao biti mnogo bolje utrošen, odnosno, kako to Pavić emfatično veli, da su

platiše poreza u Hrvatskoj ovom knjigom “opljačkani”. To, međutim, ne smatram zbog toga što je knjiga sastavljena u duhu meni strane filozofske tradicije, već prvenstveno stoga što nije korektno obavljen posao u “predvorju filozofije”. Za one koji nisu htjeli tratiti vrijeme na Zoreovu filipiku: negativnu ocjenu knjige koju je Zore priredio nisam utemeljio na određenom filozofskom stajalištu, nego na pokazateljima da knjiga ne zadovoljava osnovne znanstvene kriterije.

Pavel Gregorić
Odsjek za filozofiju
Filozofski fakultet u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
pgregoric@ffzg.hr